

Ніколюк Олена Володимирівна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування,
Одеський національний технологічний університет

Nikoliuk Olena, Doctor of Economics, Professor, Head of the
Department of Public Administration, Odesa National
University of Technology,
<https://orcid.org/0000-0002-1665-0361>

Кравченко Юлія Ігорівна, здобувачка третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Одеський національний технологічний університет

Kravchenko Yuliya, Postgraduate Student of the Third
(Educational and Scientific) Level of Higher Education,
Odesa National University of Technology,
<https://orcid.org/0000-0002-3692-9167>

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ METHODOLOGICAL APPROACH TO ASSESSING THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

Ніколюк О.В., Кравченко Ю.І. Методичний підхід до
оцінки рівня економічної безпеки підприємств харчової
промисловості. *Український журнал прикладної
економіки та техніки*. 2026. Том 11. № 1. С. 248 – 251.

Nikoliuk O., Kravchenko Y. Methodological approach to
assessing the level of economic security of food industry
enterprises. *Ukrainian Journal of Applied Economics and
Technology*. 2026. Volume 11. № 1. pp. 248 – 251.

У статті досліджено теоретико-методичні засади оцінювання рівня економічної безпеки підприємств харчової промисловості в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Проаналізовано сучасні підходи до оцінювання економічної безпеки, зокрема індикаторний, системний та ресурсно-функціональний, і доведено доцільність їх інтеграції в межах комплексно-інтеграційного підходу. Запропоновано методичний підхід до формування інтегрального показника економічної безпеки, що базується на агрегуванні часткових індексів за основними функціональними складовими з урахуванням їх вагомості. Розроблено шкалу інтерпретації інтегрального показника, яка передбачає виділення шести зон економічної безпеки залежно від рівня ризику та стійкості функціонування підприємства. Обґрунтовано, що застосування зонального підходу дозволяє здійснювати комплексну діагностику стану підприємства, своєчасно ідентифікувати загрози та підвищити ефективність управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості.

Ключові слова: економічна безпека, підприємства харчової промисловості, стратегія, стратегічне управління, функціональні складові економічної безпеки.

The article explores the theoretical and methodological principles of assessing the level of economic security of food industry enterprises in an unstable external environment. The need to consider the interaction of external and internal factors that shape both threats and opportunities for enterprise development, as well as to determine their ability to provide an appropriate level of economic security, is substantiated. Modern approaches to assessing economic security, in particular indicators, systemic, and resource-functional, are analyzed, and the feasibility of their integration within the framework of a complex-integration approach is proven. A methodological approach to the formation of an integral indicator of economic security is proposed, based on aggregating partial indices across the main functional components, with due consideration of their importance. The feasibility of developing a system of indicators for each functional component of economic security, taking into account the industry-specific characteristics of enterprises in the food industry, is substantiated. The introduction of weighting coefficients and the definition of limit values for nine functional components contribute to greater objectivity in the assessment and provide greater analytical informativeness of the research results. A scale for interpreting the integral indicator has been developed, which allocates six zones of economic security based on the level of risk and the stability of the enterprise's functioning. It is substantiated that the use of a zonal approach enables a comprehensive diagnosis of the enterprise's state, timely identification of threats, and determination of priority areas for managerial influence. Based on the proposed approach, the integral indicator of the level of economic security for food industry enterprises was calculated, thereby providing a general characteristic of their financial and economic condition and stability.

Keywords: economic security, food industry enterprises, strategy, strategic management, functional components of economic security.

Вступ

У системі забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості вагому роль відіграє взаємодія зовнішніх і внутрішніх чинників. Зовнішнє середовище формує як спектр потенційних загроз, так і додаткові можливості для розвитку, зумовлюючи необхідність адаптації підприємства до динамічних умов ринку. Водночас внутрішні чинники відображають рівень ресурсного, організаційного та управлінського потенціалу підприємства, визначаючи його здатність ефективно реагувати на виклики та забезпечувати належний рівень економічної безпеки.

Ефективність управління економічною безпекою підприємства значною мірою визначається використанням дієвих інструментів, які охоплюють комплекс взаємопов'язаних методів, засобів і процедур. Достатньо великий перелік інструментів спрямований на своєчасну ідентифікацію потенційних загроз, оцінювання та зниження рівня ризиків, а також забезпечення стабільності функціонування підприємства, а їх застосування набуває особливої актуальності в умовах нестабільного економічного середовища, оскільки дозволяє підвищити адаптивність управлінської системи, посилити контроль за критичними процесами та сформулювати передумови для довгострокової стійкості та розвитку підприємства.

Крім того, підвищення результативності управління економічною безпекою потребує формування відповідної організаційної культури, орієнтованої на запобігання ризикам, відповідальність персоналу та дотримання принципів прозорості й контролю, що у сукупності дозволить забезпечити не лише захист підприємства від дестабілізуючих чинників, а й створити умови для його сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та ефективного функціонування в довгостроковій перспективі.

Питання оцінювання рівня економічної безпеки підприємств знайшло широке відображення у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців (Бембель О. [4], Діденко С. [1], Гарькава В. [2], Карлюка Д. [4], Кліщевська А. [2], Мацеха Д. [6], Сисоєнко І. [4], Шуміло О. [5] та ін.). У їхніх дослідженнях економічна безпека розглядається як багатовимірна категорія, що поєднує фінансові, виробничі, кадрові та інформаційні аспекти діяльності підприємства. Значна увага приділяється обґрунтуванню методичних підходів до її оцінювання, зокрема індикаторного, системного та ресурсно-функціонального. Водночас, попри значний науковий доробок, недостатньо врахованими залишаються галузеві особливості підприємств харчової

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Ніколюк Олена Володимирівна,
Кравченко Юлія Ігорівна, 2026

промисловості, що актуалізує необхідність подальшого розвитку комплексних методик оцінювання економічної безпеки з урахуванням специфіки їх функціонування.

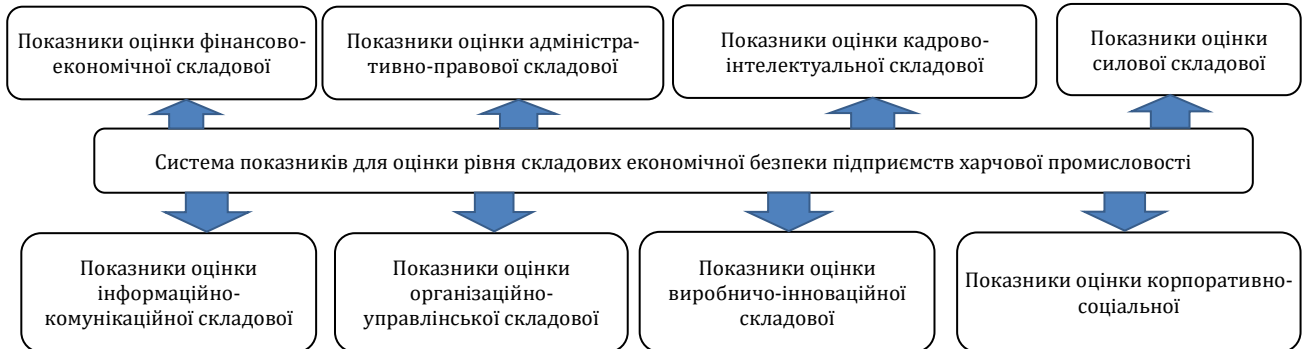
Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у розробленні та обґрунтуванні методичних підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємств харчової промисловості з урахуванням галузевих особливостей їх функціонування, а також у визначенні ключових показників і критеріїв, що дозволяють здійснювати комплексну діагностику стану підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сучасна методологія оцінювання рівня економічної безпеки підприємств харчової промисловості має ґрунтуватися на комплексному використанні різних підходів, що дозволяє врахувати як фінансово-економічні, так і технологічні аспекти їх діяльності. Найбільш доцільним є поєднання індикаторного, системного та ресурсно-функціонального підходів, які забезпечують можливість як кількісної, так і якісної оцінки рівня безпеки.

Комплексно-інтеграційний підхід передбачає поєднання оцінки рівня таких складових економічної безпеки підприємств харчової промисловості у єдиній аналітичній системі, зокрема: фінансово-економічна, адміністративно-правова, кадрово-інтелектуальна, інформаційно-комунікаційна, організаційно-управлінська, виробничо-інноваційна, корпоративно-соціальна та силова (рис. 1).

Рис. 1. Система показників для оцінки рівня складових економічної безпеки підприємств харчової промисловості з урахуванням особливостей функціонування галузі. Джерело: запропоновано авторами

Сутність комплексно-інтеграційного підходу до оцінювання економічної безпеки підприємства полягає у побудові узагальнюючого інтегрального показника, що акумулює вплив окремих функціональних складових на загальний рівень його стійкості та формується на основі систематизації та агрегування ключових індикаторів, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства, і дозволяє отримати цілісне уявлення про стан економічної безпеки.

Моделювання оцінки рівнів економічної безпеки здійснюється з урахуванням визначених функціональних складових та обраного типу оцінювання, що дозволяє системно відобразити стан безпеки підприємства за відповідними напрямками:

$$Y = C_{фе} \cdot \vartheta_1 + C_{ап} \cdot \vartheta_2 + C_{кі} \cdot \vartheta_3 + C_{ік} \cdot \vartheta_4 + C_{оу} \cdot \vartheta_5 + C_{ві} \cdot \vartheta_6 + C_e \cdot \vartheta_7 + C_{кc} \cdot \vartheta_8 + C_c \cdot \vartheta_8$$

- де, $C_{фе}$ – оцінка фінансово-економічної складової економічної безпеки;
- $C_{ап}$ – оцінка адміністративно-правової складової економічної безпеки;
- $C_{кі}$ – оцінка кадрово-інтелектуальної складової економічної безпеки;
- $C_{ік}$ – оцінка інформаційно-комунікаційної складової економічної безпеки;
- $C_{оу}$ – оцінка організаційно-управлінської складової економічної безпеки;
- $C_{ві}$ – оцінка виробничо-інноваційної складової економічної безпеки;
- C_e – оцінка екологічної складової економічної безпеки;
- $C_{кc}$ – оцінка корпоративно-соціальної складової економічної безпеки;
- C_c – оцінка силової складової економічної безпеки;
- $\vartheta_1, \vartheta_2, \dots, \vartheta_8$ – коефіцієнти вагомості складових економічної безпеки.

Розрахунок інтегрального показника передбачає агрегування часткових індексів за основними функціональними складовими з урахуванням їх вагомості. При цьому важливою передумовою є попередня нормалізація показників до єдиної шкали, що забезпечує їх порівнянність та коректність подальших обчислень. Використання зваженої суми дозволяє врахувати пріоритетність окремих складових у загальній структурі економічної безпеки, що підвищує точність оцінювання.

З метою оцінювання рівня критичності загроз економічній безпеці підприємств харчової промисловості доцільним є використання підходу, що передбачає диференціацію стану підприємства за шістьма зонами ризику залежно від значення інтегрального показника економічної безпеки. Кожна із запропонованих зон відображає певний стан функціонування підприємства та визначає відповідний режим управління економічною безпекою – від кризового до стабільного і превентивного. Зокрема, перебування у критичних і небезпечних зонах вимагає застосування невідкладних антикризових заходів, спрямованих на мінімізацію втрат і відновлення фінансово-економічної стійкості. Перехід до зон помірному ризику свідчить про поступову стабілізацію діяльності, однак потребує посилення моніторингу та коригування управлінських рішень. Водночас досягнення безпечних зон характеризує ефективність функціонування системи економічної безпеки та створює передумови для реалізації стратегічних і превентивних заходів, спрямованих на довгостроковий розвиток підприємства (табл. 1).

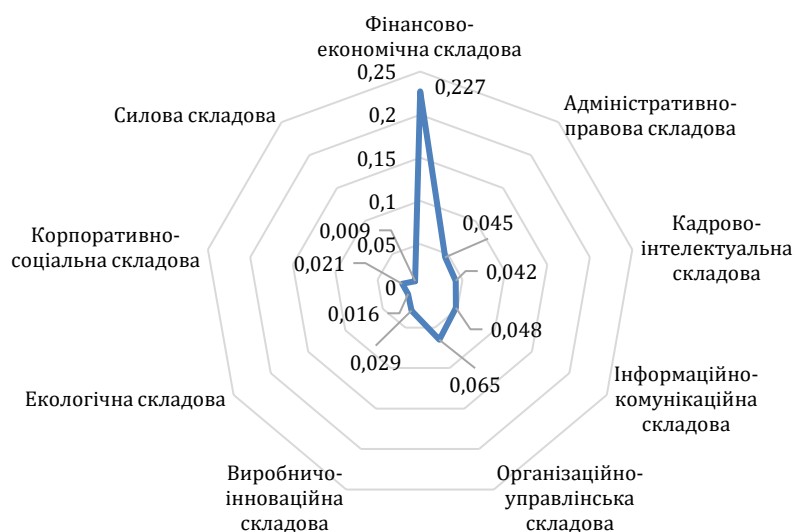
Значення інтегрального показника дозволяє визначити загальний рівень економічної безпеки підприємств харчової промисловості та здійснити його якісну інтерпретацію за шкалою безпечності. Запропонована шкала інтерпретації інтегрального показника економічної безпеки забезпечує можливість комплексного оцінювання стану підприємств шляхом поєднання кількісного та якісного аналізу. Віднесення отриманих значень до відповідних інтервальних діапазонів дозволяє не лише визначити рівень економічної безпеки, а й здійснити глибоку діагностику фінансово-економічного стану підприємства.

Таблиця 1. Інтерпретація порогових значень інтегрального показника рівня економічної безпеки підприємств харчової промисловості

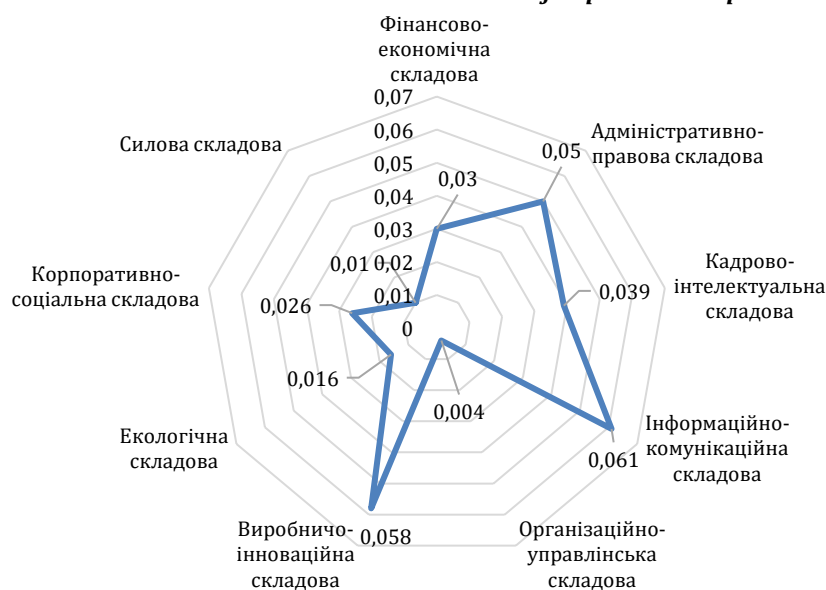
Зони економічної безпеки	Значення інтегрального показника	Характеристика рівня
Критична зона безпеки	від -1,00–0,199	Кризовий стан підприємства, суттєві фінансові дисбаланси, висока ймовірність втрати платоспроможності, неможливість ефективно протидіяти загрозам економічної безпеки, високий рівень фінансових і операційних ризиків, нестача ліквідних коштів, загроза банкрутства
Небезпечна зона безпеки	0,200–0,359	Значний рівень ризиків, нестабільні фінансово-економічні результати, зниження виробничого потенціалу, конкурентоспроможності продукції, низька рентабельність, висока залежність від зовнішніх факторів
Низька зона безпеки	0,360–0,509	Економічна безпека недостатня, підприємство функціонує з напруженням, наявні окремі проблеми у фінансовій, виробничій або ресурсній сферах
Задовільна зона безпеки	0,510–0,659	Відносно стабільний стан, підприємство здатне забезпечувати поточну діяльність, однак потребує підвищення ефективності управління та оптимізації використання ресурсів, а також має окремі зони ризику
Достатня зона безпеки	0,660–0,809	Стийке функціонування підприємства, збалансований розвиток основних складових економічної безпеки, контрольований рівень ризиків
Висока зона безпеки	0,810–1,00	Максимальний рівень економічної безпеки, фінансова стійкість, висока конкурентоспроможність та здатність до довгострокового розвитку й адаптації до змін зовнішнього середовища

Джерело: побудовано авторами

ТОВ «ТерраФуд»

ТОВ «М'ясна фабрика «Фаворит Плюс»

Рис. 2. Оцінка функціональних складових інтегрального показника рівня економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Джерело: побудовано авторами на основі власних розрахунків

Крім того, інтерпретація результатів інтегральної оцінки створює методичну основу для розроблення та впровадження адаптивних стратегій забезпечення економічної безпеки, що відповідають поточному рівню стійкості підприємств харчової промисловості.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Аналіз інтерпретації порогових значень інтегрального показника економічної безпеки свідчить про доцільність використання зонального підходу для оцінювання стану підприємств харчової промисловості. Виділення шести зон безпеки дозволяє не лише кількісно визначити рівень економічної безпеки, а й здійснити його якісну характеристику залежно від ступеня ризику та стабільності функціонування підприємства. Встановлено, що критична та небезпечна зони характеризуються високим рівнем фінансових і операційних ризиків, суттєвими дисбалансами та загрозою втрати платоспроможності, що потребує негайного впровадження антикризових заходів. Перебування підприємства у низькій та задовільній зонах свідчить про наявність окремих проблем і ризиків, однак за умов ефективного управління можливе поступове відновлення стабільності та покращення результатів діяльності. Водночас достатня та висока зони економічної безпеки відображають стійкий і ефективний стан функціонування підприємства, що характеризується збалансованим розвитком, контрольованим рівнем ризиків та високою конкурентоспроможністю. Досягнення цих рівнів створює передумови для стратегічного розвитку, інноваційної активності та адаптації до змін зовнішнього середовища. Саме тому запропонована шкала зон економічної безпеки є ефективним аналітичним інструментом, який дозволяє своєчасно діагностувати стан підприємства, визначати пріоритети управлінських рішень і формувати заходи щодо підвищення його стійкості та довгострокового розвитку.

Література

1. Діденко Є.О. Функціональні складові економічної безпеки підприємства та їх сутність. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2009. № 251. Том 3. С. 773-777.
2. Гарькава В.Ф., Клішевська А.Ю. Управління підприємствами харчової промисловості у системі економічної безпеки регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 15. С. 38-45. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2021/8.pdf.
3. Родіна О.В., Шапошнікова І.О., Грачова А.В. Економічні засади сталого розвитку аграрних підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Випуск 1 (10). С. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-16>.
4. Сисоєнко І.А., Карлюка Д.О., Бембель О.К. Методи і підходи щодо діагностики економічної безпеки підприємства. *Таврійський науковий вісник*. 2014. № 88. С. 345-350 URL: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/88_2014/66.pdf.
5. Шуміло О.М. Підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств торгівлі. *Економічний простір*. 2018. № 131. С. 194-204. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/217/209>.
6. Мацеха Д.С. Функціональні складові економічної безпеки та показники їхньої оцінки для підприємств легкої промисловості. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Випуск 1. С. 128-133.
7. Ніколюк О.В., Кравченко Ю.І. Механізми та інструменти управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості України. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 5 (20). С. 3-11. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.20-1>.

References

1. Didenko, Ye.O. (2009). «Functional components of the economic security of an enterprise and their essence». *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*. № 251. Vol. 3. pp. 773-777.
2. Har'kava, V.F., Klishevs'ka, A.Yu. (2021). «Management of food industry enterprises in the system of economic security of the region». *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 15. pp. 38-45. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2021/8.pdf.
3. Rodina, O.V., Shaposhnikova, I.O., Hrachova, A.V. (2024). «Economic principles of sustainable development of agricultural enterprises». *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*. Issue 1 (10). pp. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-16>.
4. Sysoienko, I.A., Karliuka, D.O., Bembel', O.K. (2014). «Methods and approaches to diagnosing the economic security of an enterprise». *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk*. № 88. pp. 345-350 Available at: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/88_2014/66.pdf.
5. Shumilo, O.M. (2018). «Approaches to assessing the level of economic security of trade enterprises». *Ekonomichnyj prostir*. № 131. pp. 194-204. Available at: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/217/209>.
6. Matsekha, D.S. (2013). «Functional components of economic security and indicators of their assessment for light industry enterprises». *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*. Issue 1. pp. 128-133.
7. Nikoljuk, O.V., Kravchenko, Yu.I. (2025). «Mechanisms and tools for managing the economic security of food industry enterprises in Ukraine». *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*. № 5 (20). pp. 3-11. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.20-1>.

Стаття надійшла до редакції / Received 03.02.2026
Опубліковано / Published 25.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 15.02.2026